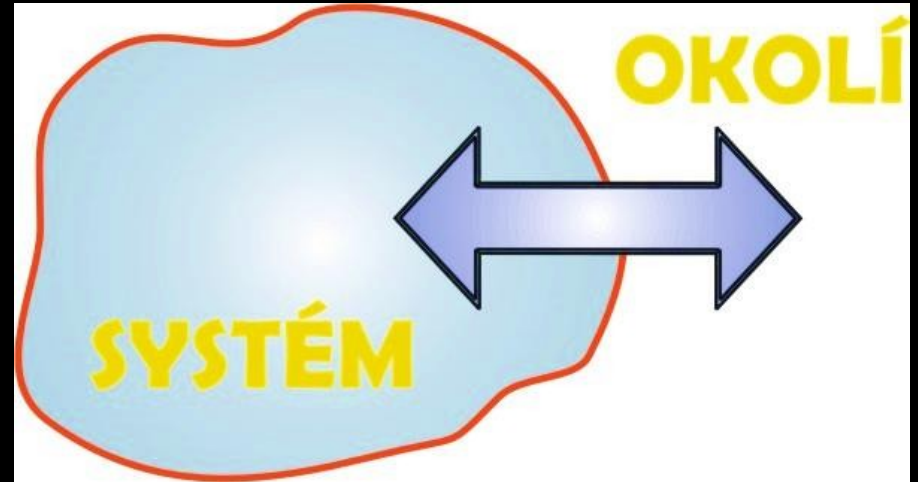

Přednáška 2

První zákon termodynamiky

Literatura: Atkins + de Paula, 8. vydání,
Fyzikální chemie / Physical Chemistry
Části 2.1-2.2.1.1 / Parts 2.1-2.2.1.1.

2.1 Základní pojmy

klasifikace systémů

	přestup	
SYSTEM	energie	látka
izolovaný	NE	NE
uzavřený	ANO	NE
otevřený	ANO	ANO

2.1.1.1 Definice pojmů teplo a práce

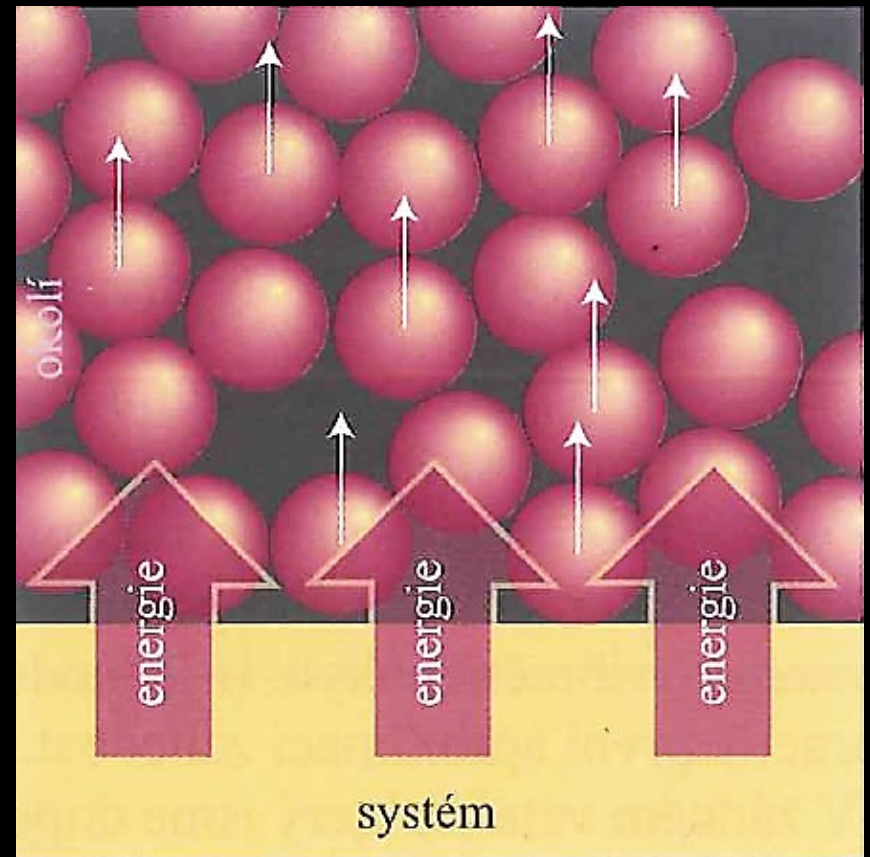
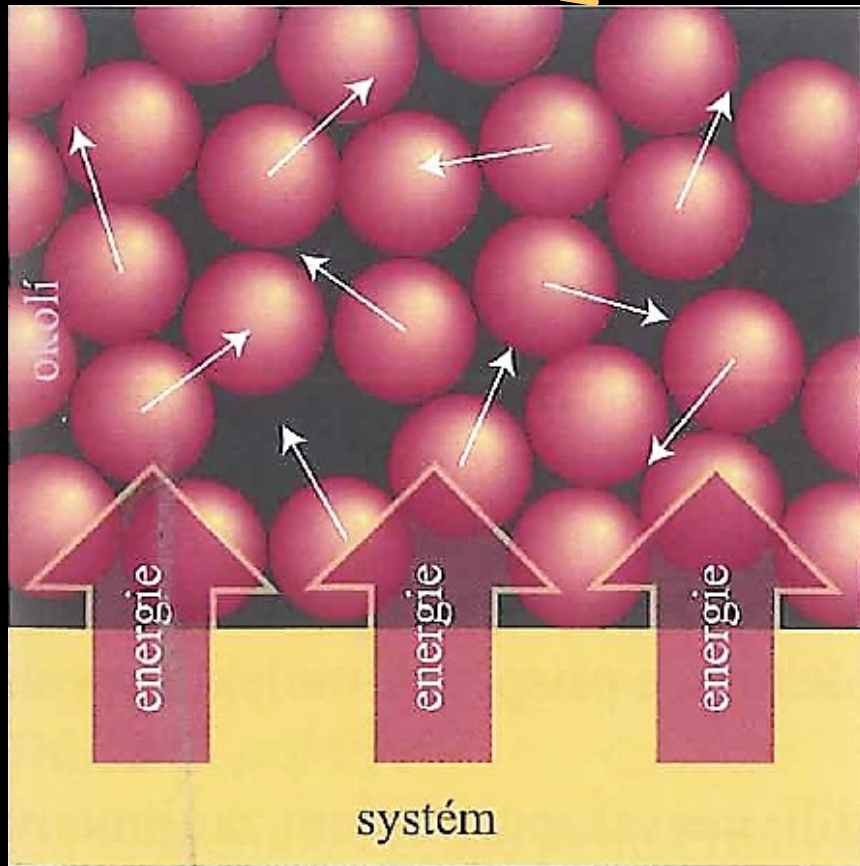
Sadi Carnot (1796-1832)

James Joule (1818-1889)

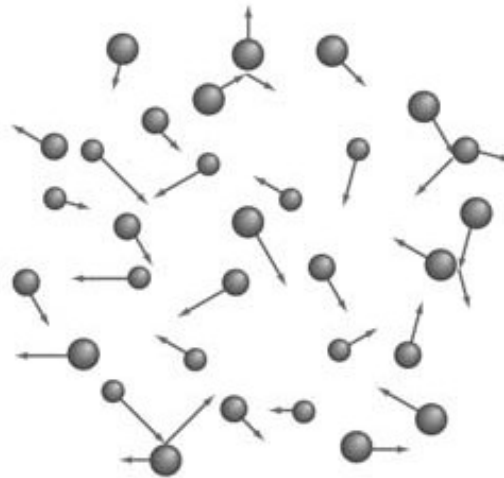
2.1.1.2 Molekulová interpretace

q a w

- V čem spočívá rozdíl mezi q a w ?
- Kde dochází k rozlišení mezi q a w ?

2.1.2 Vnitřní energie, U

$$U = \frac{3}{2}NkT$$

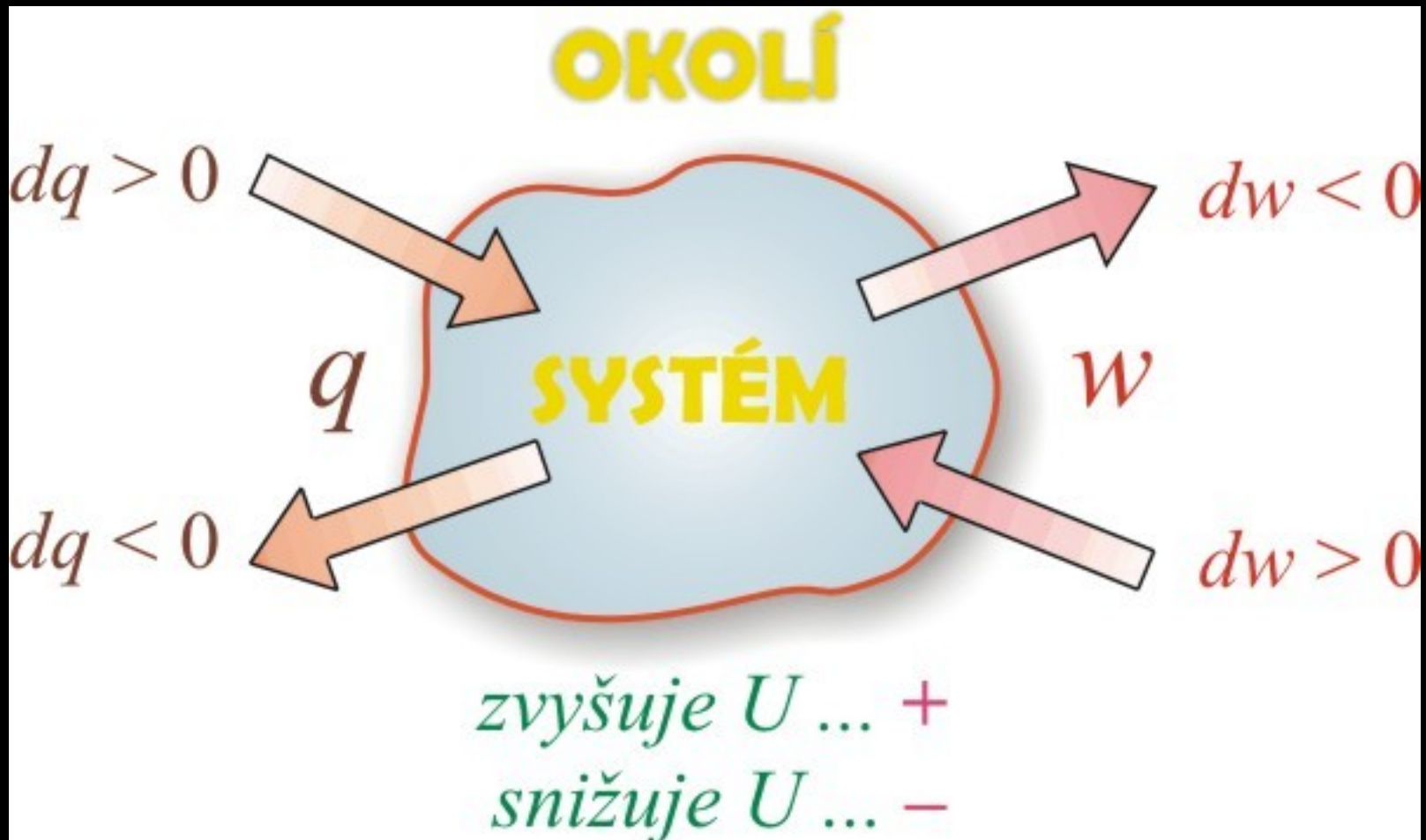
$$U = \frac{3}{2}nRT$$

Jednotky U: 1 J = 1 N m   (1 cal = 4.184 J)

Vnitřní energie U je tzv. extenzivní veličina.

2.1.2.2 První termodynamický zákon

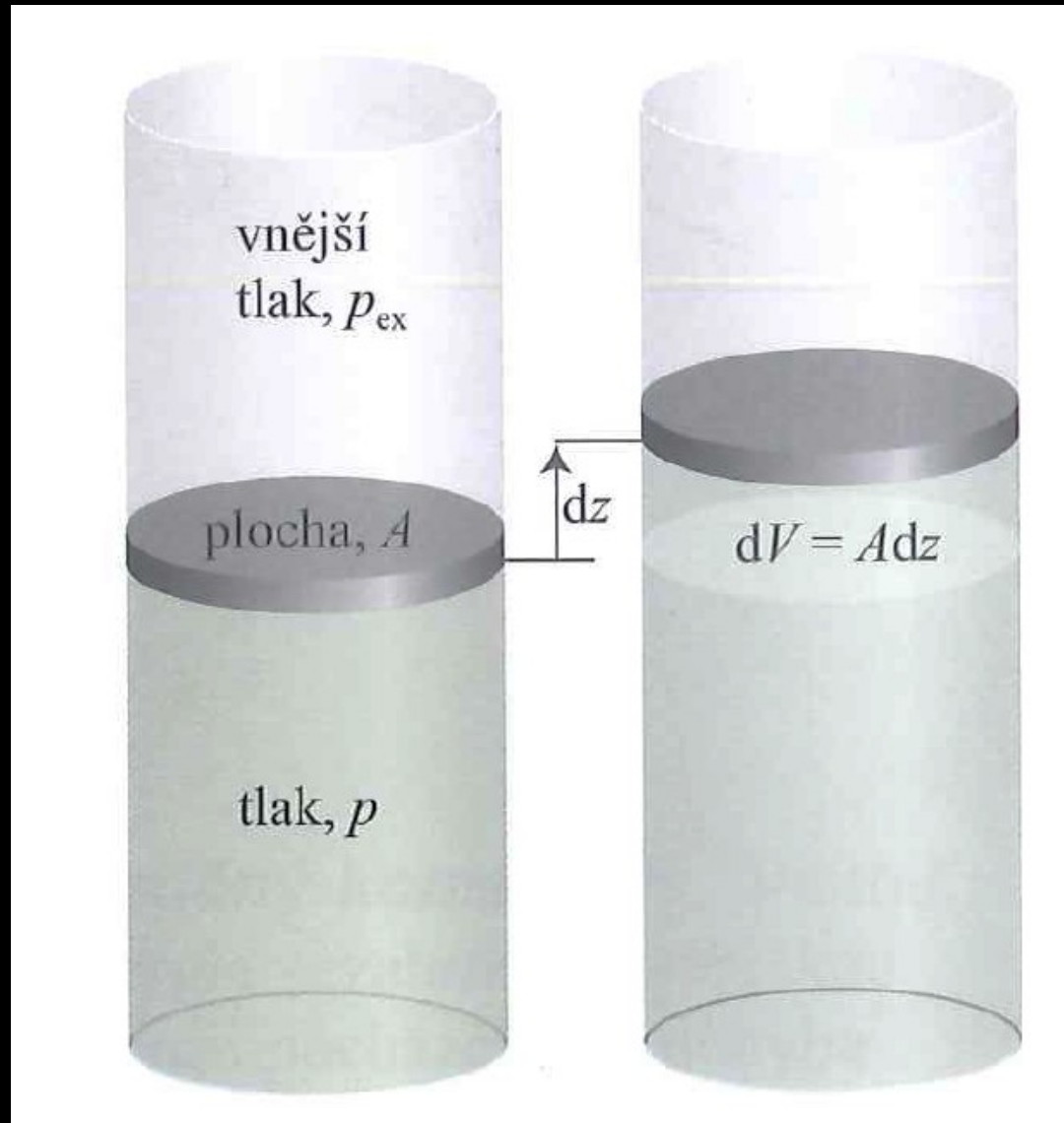
Znaménková konvence (chemická) pro „účetnictví“ tepla a práce:

2.1.3 Objemová práce

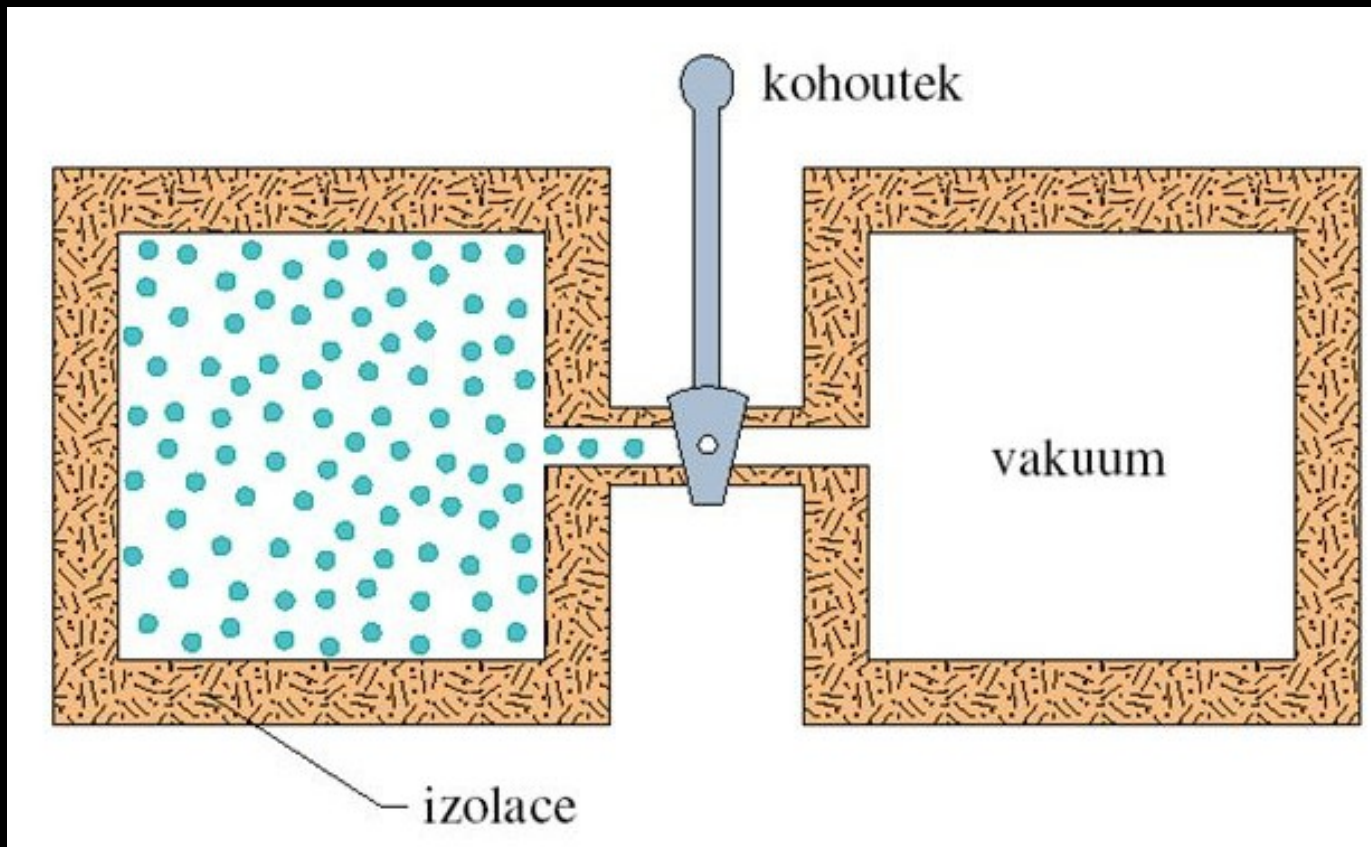
- Pro účely výpočtu v TD používáme nekonečně malé (tzv. **infinitesimální**) změny veličin a jejich funkcí.
- Objemová práce = w spojená se změnou objemu (např. rozklad CaCO_3).

2.1.3.1 Obecný vztah pro práci

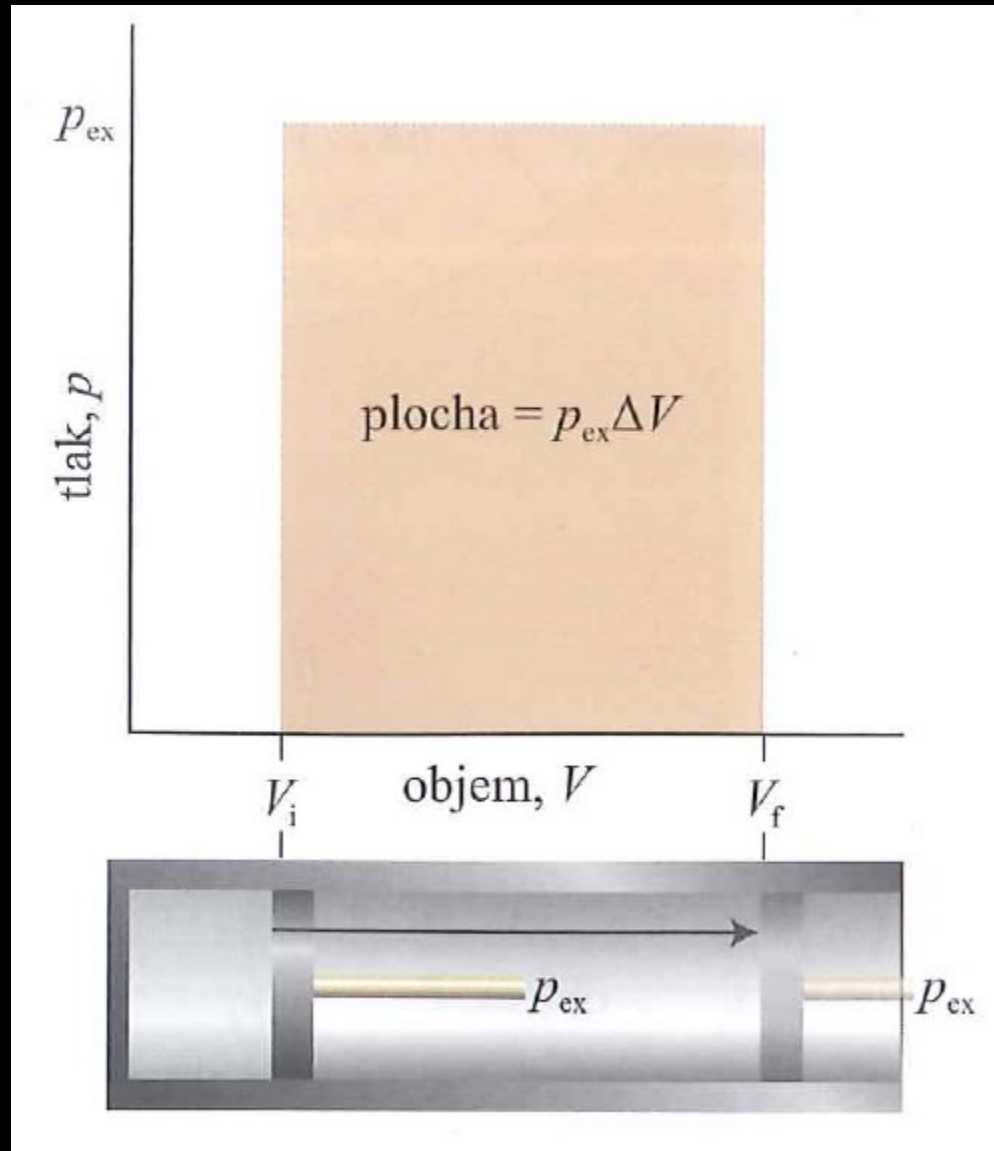

2.1.3.2 Volná expanze

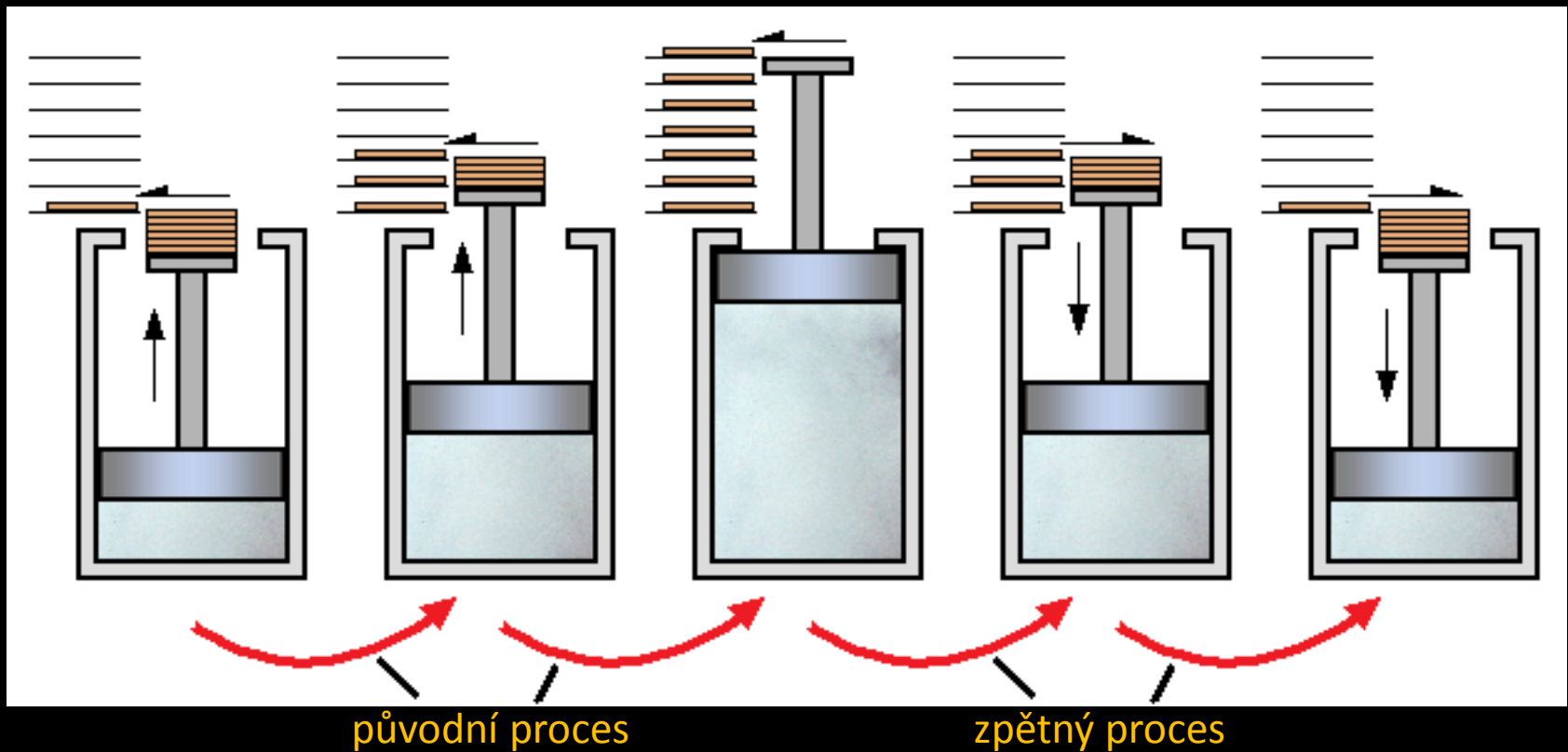
2.1.3.3 Expanze proti konstantnímu p_{ex}

2.1.3.4.a Vratná expanze

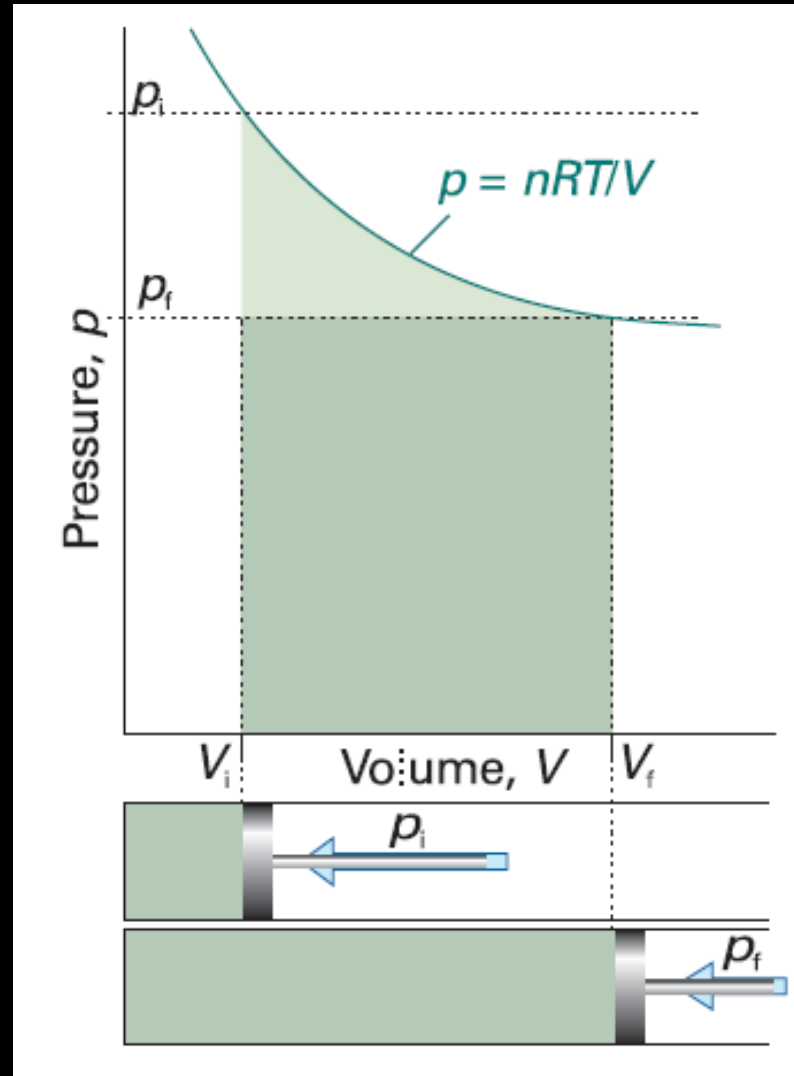
Vratný děj = děj, který může být obrácen

infinitesimální modifikací některé veličiny.

Δp = konečně velká změna , dp ... nekonečně malá změna.

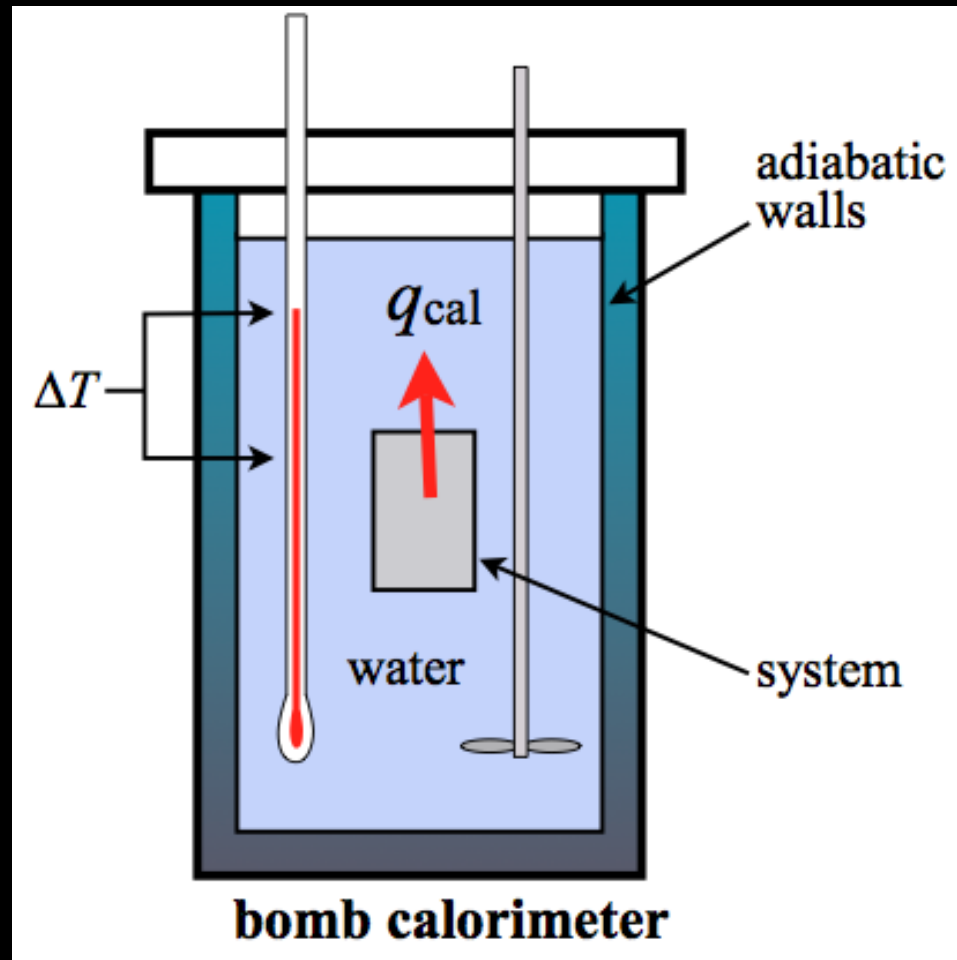
2.1.3.4.b Vratná objemová práce

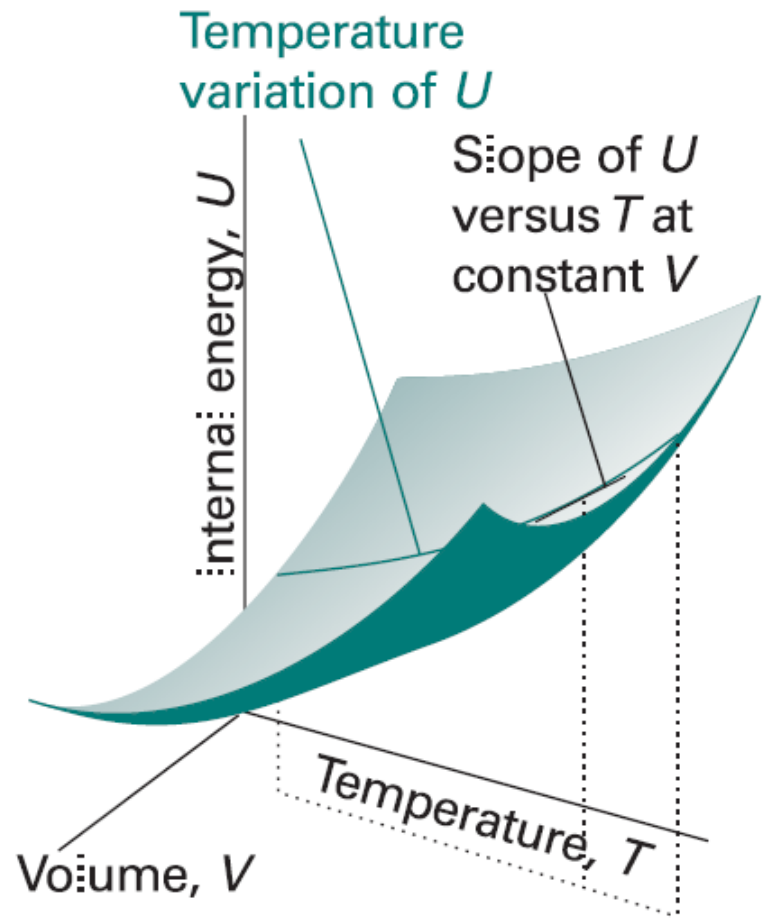
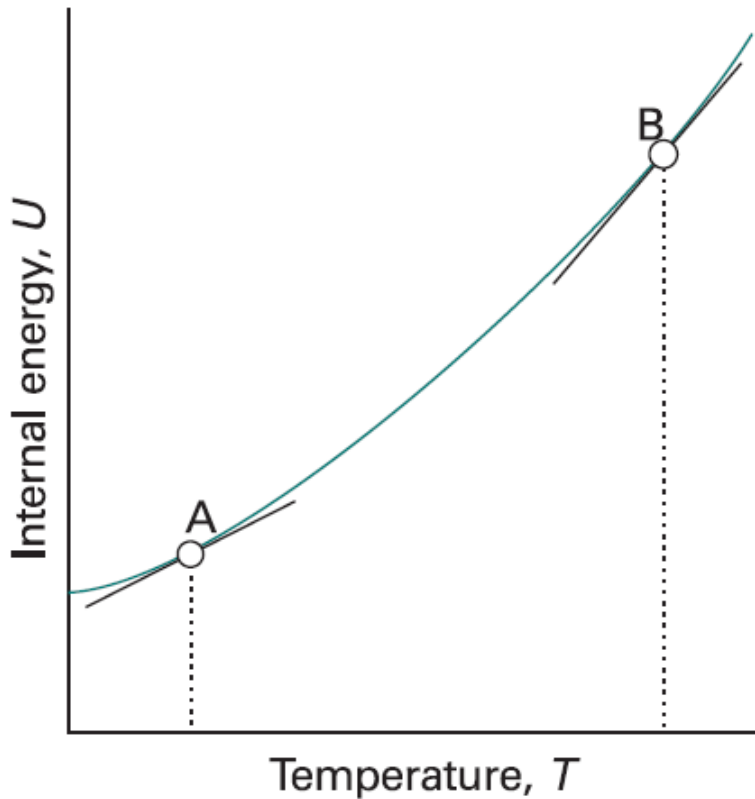
2.1.3.5. Izotermická vratná expanze

2.1.4. Tepelné efekty

2.1.4.1 Kalorimetrie

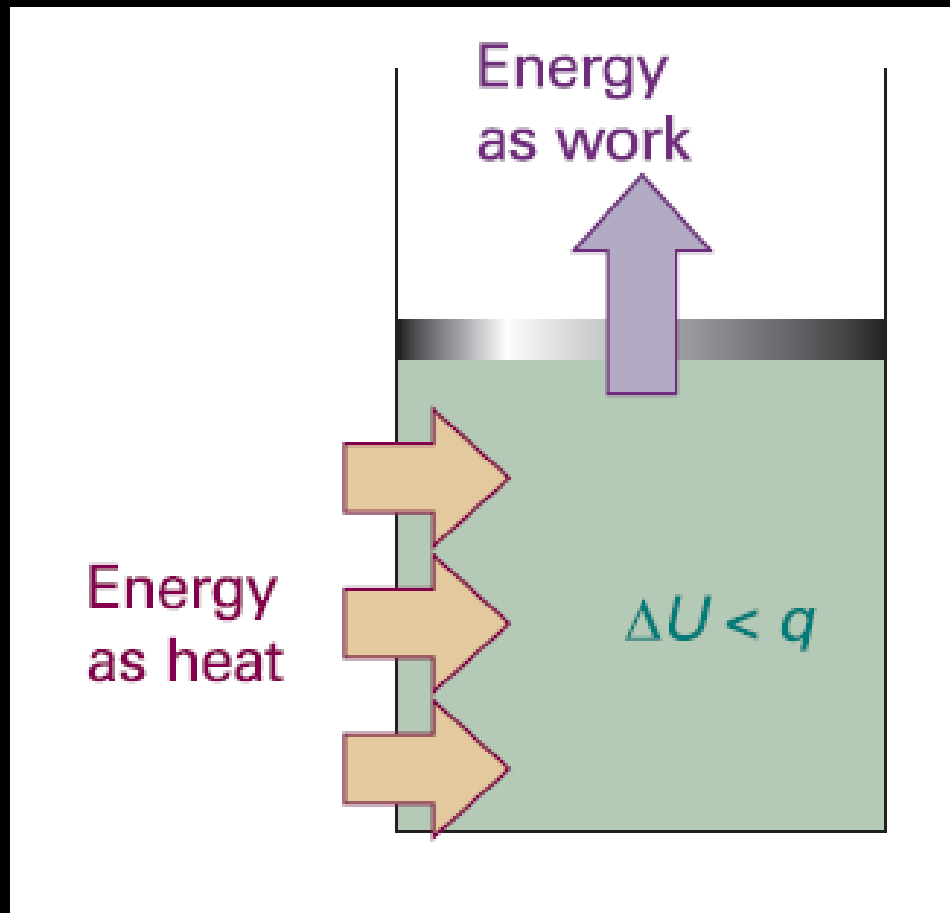

2.1.4.2 Tepelná kapacita

2.1.5 Entalpie

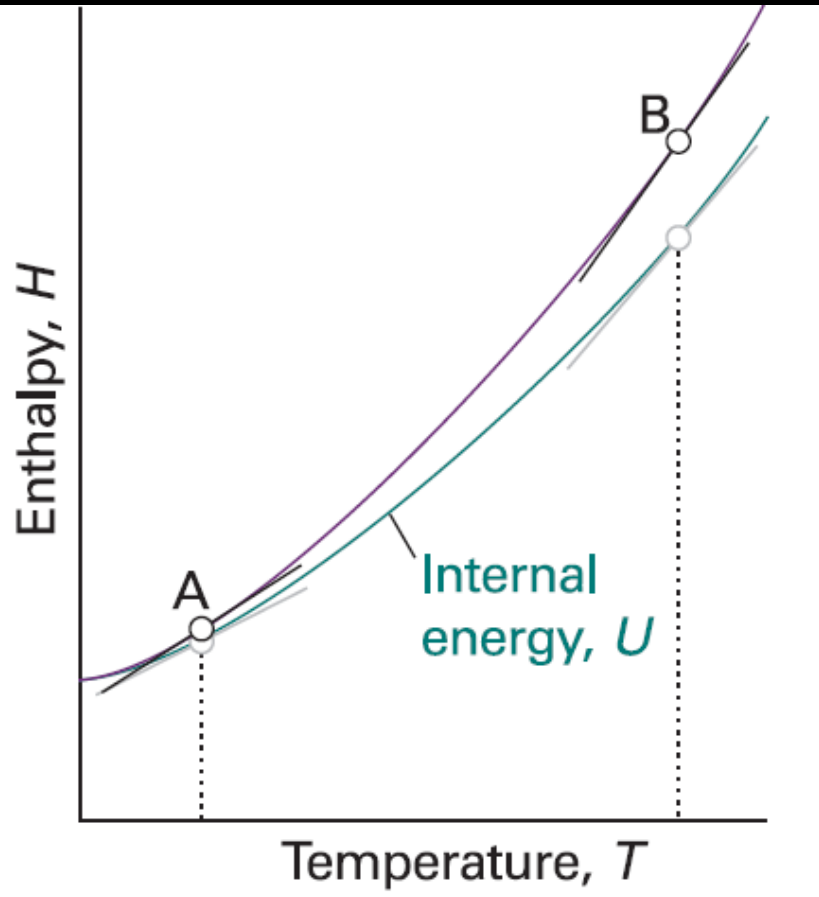
2.1.5.1 Definice entalpie, H

2.1.5.2 Vztah ΔH a ΔU

Příklad 1.

Rozdíl mezi ΔH a ΔU

pro přechod CaCO_3 (s): kalcit $\rightarrow$ aragonit ?

2.1.5.3 Změna H s T

rozdíl tepelných kapacit:

	$C_{m,V} / \text{J K}^{-1} \text{mol}^{-1}$	$C_{m,p} / \text{J K}^{-1} \text{mol}^{-1}$	$C_{m,p} - C_{m,V}$
He	12.48	20.79	8.31
N_2	20.74	29.12	8.38
CO_2	28.46	37.10	8.64

2.1.6 *Adiabatické děje*

2.2 Termochemie

2.2.1 Definice standardního stavu

čistá („chemicky“) látka v čisté („fyzikálně“) formě (ne směs)
při tlaku 1 bar a specifikované teplotě

1 bar = 10^5 Pa („normální“ tlak: 101325 Pa)
nejčastěji $T = 298.15$ K

(s), (l), (g)

$p^\ominus$, $\Delta H^\ominus$, $\Delta G^\ominus$, ...

prvky ve stavu referenční fáze (většinou nejstabilnější modifikace)

2.2.1.1 Změny H při fyzikálních přeměnách

Příklad:

Vypočítejte mřížkovou entalpii ΔH_L , definovanou jako standardní enthalpii děje

pro KCl.

Využijte tzv. Born-Haberův cyklus na obrázku.

Změny H jsou v kJ/mol (při teplotě 298 K).

